

Uvodna riječ

Institut za historiju Univerziteta u Sarajevu završavajući tekuću 2023. godinu, odnosno 64 godine postojanja i rada, ponosno se može pohvaliti publiciranjem dvaju naučnih časopisa koji nose epitet vodećih bosansko-hercegovačkih naučnih časopisa iz oblasti historije. *Prilozi* u kontinuitetu nastoje zadržati dostignute naučne standarde uz obavezu promovisanja na domaćoj i međunarodnoj naučnoj sceni. Za ovogodišnji, 52. broj *Priloga* pristiglo je ukupno deset radova koji su prošli potrebnu proceduru dvostruke slijepe recenzije i uredničko-redakcijskih konsultacija. Kao rezultat navedenog, pet radova je ocijenjeno izvornim naučnim radom dok su dva rada kategorizirana kao pregledni naučni radovi. U skladu s time, stručni i tehnički aspekt posla koji je izvršen i uokviren u broj pred Vama, jasno pokazuje da je dugoročni zadatak i cilj *Priloga* očuvanje i dodatno podizanje naučnih i tehničkih standarda časopisa.

Ovogodišnji broj *Priloga* upotpunili su radovi autora i autorica čiji će trud čitaoci i čitateljice sigurno prepoznati. Prvi rad potpisuje Esad Kurtović, a naslov rada glasi *Šain Žunjević iz Jeleča (1431–1440)*. U njemu autor, sistematizacijom aktualnih znanja i novim saznanjima, pitanje Šainove vjeroispovijesti delegira otvorenim, pitanje njegovog porijekla i vremena smrti riješenim, a obim poslovanja predočava konstruktivnim pred budućim istraživanjima. Drugi rad autora Adisa Zilića, naslova *Mustafa-beg Milivojević na funkciji hercegovačkog sandžak-bega*, donosi izvorne podatke o angažmanu Mustafa-bega Milivojevića na poziciji osmanskog namjesnika u Hercegovačkom sandžaku u tri navrata. Hronološkom metodom i kroz vizuru obližnjih Dubrovčana, autor prati Mustafa-begovo obnašanje funkcije sandžak-bega Hercegovine zemlje tokom posljednje dvije decenije XV stoljeća. Slijedi rad koji se odnosi na osmansko razdoblje bosanskohercegovačke historije; Behçet Loklar piše o *Stećcima Kraljeve Sutjeske u jednom sudskom slučaju Sarajevskog suda iz 1774. godine*. Rad se, na temelju jednog hudždžeta, fokusira na

historijske artefakte srednjovjekovne Bosne. Središnju temu rada zauzima sudski slučaj oko stećaka koji se desio 1774. godine između seljana, serdara i naiba Visočke nahije. Na osnovu sadržaja analiziranog dokumenta, drugih izvora i historiografskih podataka, opisana su vjerovanja i sujevjerja lokalnih ljudi o stećcima u stoljećima u kojima je Bosna bila u sastavu Osmanske Države. Na kraju rada ponuđena je transliteracija, prevod i faksimil spomenutog arhivskog dokumenta. *Sudski istražitelj Leo Pfeffer i njegova 'Istraga u Sarajevskom atentatu'* naziv je rada kojeg potpisuje Željko Karaula. Autor na osnovu arhivskih izvora, primarne i sekundarne literature te novinskih članaka donosi životopis Lea Pfeffera, suca istražitelja u Sarajevskom atentatu na austrijskog prijestolonasljednika Franju Ferdinanda 1914. godine, te kritički propituje i analizira njegovu knjigu „Istraga u Sarajevskom atentatu“ i reakcije na nju u tadašnjoj javnosti, ali i suvremenoj historiografiji. U kontekstu razarajućih potresa koji su početkom 2023. godine zadesili Tursku, autor Amir Duranović donosi rad pod nazivom *Zemljotres i savezništvo: prilog poznavanju jugoslavensko-turskih odnosa početkom 1953. godine*. Rad je zasnovan na historijskim izvorima, historiografskoj i drugoj stručnoj literaturi, a analizira odnose između Jugoslavije i Republike Turske koje se tiču uspostavljanja Balkanskog pakta i zemljotresa koji se dogodio u Turskoj 1953. godine. Autor prati literaturu koja govori o čestim i razornim zemljotresima koji su pogađali Tursku, situaciji u područjima pogođenim zemljotresom 1953. godine te političkim pretpostavkama ekonomske saradnje između Jugoslavije i Turske u kontekstu širih geopolitičkih dešavanja. Kada je u pitanju savremena historija Bosne i Hercegovine, ovogodišnji broj *Priloga* sadrži dva rada. Prvi rad autora Edina Omerčića nosi naslov *Bosna i Hercegovina u demografskoj projekciji Srpske demokratske stranke: od regionalizacije do dehumanizacije*. Autor, na osnovu dostupne građe, naučne literature i dokaznog materijala arhiva MKSJ, pokazuje na koji je način srpska politička elita okupljena oko Srpske demokratske stranke u Bosni i Hercegovini posezala za naučnom podlogom s ciljem pokretanja procesa teritorijalne

podjele Bosne i Hercegovine. Pri tome, autor prati koordinirane političke odluke rukovodstva Srbije, Slobodana Miloševića i njegove Socijalističke partije Srbije. *Oznake, zastave, činovi i drugi simboli identiteta u Armiji Republike Bosne i Hercegovine 1992–1995. godine* naziv je sljedećeg rada kojeg potpisuje Mesud Šadinlija. U navedenom radu akcentat je stavljen na oznake pripadnosti, uniforme, zastave, činove, načine pozdravljanja, ratna priznanja, odlikovanja i forme zakletve u Armiji Republike Bosne i Hercegovine tokom 1992–1995. godine. Pri tome se autor dotiče teme identiteta kroz oznake i simbole u Oružanim snagama Republike Bosne i Hercegovine koje su od početka bile zasnovane na srednjovjekovnim bosanskim državnim tradicijama i heraldičkom naslijeđu vladarske dinastije Kotromanića što je trebalo omogućiti njihovu prihvatljivost svim građanima i konstitutivnim narodima Bosne i Hercegovine.

Drugi dio sadržaja *Priloga* pruža priliku stručnoj i široj čitalačkoj javnosti da se upozna s novijim naslovima domaće i strane historiografije. Nadamo se da će osam prikaza različitih monografija, koje su ponudili, uglavnom, mlađi historičari i historičarke biti dovoljan motiv za cjelovito čitanje prikazanih djela.

Glavni i odgovorni urednik, dr. Sedad Bešlija

U Sarajevu, 15. 12. 2023.